

20200113

m.remissvar@regeringskansliet.se
Miljödepartementet
Ida Edwerts

M2019/01776/R

Sveriges Byggindustriers remissvar på PM Genomförande av reviderade EU-direktiv på avfallsområdet samt skrivelsen Rättsliga förutsättningar för en ändamålsenlig avfallsstatistik och en digital lösning för spårbarhet av farigt avfall

Sveriges Byggindustrier är de enskilda byggföretagens bransch- och arbetsgivarorganisation och organiserar ca 3 600 bygg-, anläggnings- och specialföretag. Sveriges Byggindustrier har tagit del av rubricerad remiss och vill framföra nedanstående synpunkter.

Sammanfattning

- Sveriges Byggindustrier är i huvudsak positiva till de föreslagna förändringarna i avfallslagstiftningen och välkomnar enhetliga regler inom hela EU.
- Sveriges Byggindustrier betonar vikten av att införandet av digitaliserad rapportering av farligt avfall åtföljs av tydlig och tillräcklig information och utbildning så att företag av alla storlekar kan hantera kravet korrekt. Vi ser fram mot fortsatta kontakter rörande informationsspridning och utbildning av våra medlemsföretag.
- Sveriges Byggindustrier betonar att införande av krav på system för källsortering inte automatiskt ger ökad återvinning. Krav måste ställas även i de fortsatta hanteringsleden så att mätbar effekt och faktisk återvinningen uppnås.
- Sveriges Byggindustrier föreslår en satsning på utbildning av kontrollansvariga med flera om miljö- och hållbarhetskrav i byggandet.

Inledning

Avfall från bygg- och anläggningssektorn har länge utgjort en betydande del av samhällets totala avfallsmängd. Redan i början av 2000-talet tog därför sektorn initiativ till samverkan för att effektivisera resursanvändningen. 2007 publicerade Byggsektorns Kretsloppsråd ”Avfallsriktlinjer för byggande och rivning”, ett resultat av samarbete mellan alla aktörer i byggandets värdekedja. När sedan Kretsloppsrådet avvecklades fick Sveriges Byggindustrier överta ansvaret för att hålla materialet aktuellt och 2012 publicerades en revidering samtidigt som materialet döptes om till ”Resurs- och avfallsriktlinjer för byggande och rivning”. Sedan dess har riktlinjerna uppdaterats löpande, nu senast med en genomgripande omarbetning och modernisering publicerad i

Postadress
Box 5054, 102 42 Stockholm

Besöksadress
Storgatan 19

Servicebolag
Sveriges Byggindustrier
Service AB

Organisationsnr
556061-2524

Telefon
08-698 58 00

Telefax
08-698 59 00

E-post
info@bygg.org

Internet
www.bygg.org

augusti 2019. Anläggningsmassor omfattas inte utan där hänvisas till Naturvårdsverkets vägledningsmaterial.

Ett av syftena med framtagande av riktlinjerna var att förbättra sortering och återvinning dels av överskottsmaterial från byggande och dels av material från rivning. Många hänvisar till baskrav och branschnormer i AF-delar och avtal men genomslaget behöver fortfarande bli bättre för att uppnå de vinster för miljö och ekonomi som är möjliga.

Sveriges Byggindustrier är därför i huvudsak positiva till de föreslagna förtydligandena av svensk lagstiftning avseende resurs och avfallshantering. Vi noterar att de riktlinjer som funnits i närmare femton år i Sverige i stort sett uppfyllt de krav som nu ställs via Avfallsdirektivet och ser positivt på att hela EU ska verka inom samma regelverk och med samma nivå på kraven. I det följande framförs synpunkter på de delar som i första hand berör våra medlemsföretag.

Synpunkter på PM Genomförande av reviderade EU-direktiv på avfallsområdet

10 En databas med information om särskilt farliga ämnen i varor

Sveriges Byggindustriers anser att information om ämnesinnehåll i byggprodukter är grundläggande för en säker hantering både av själva varan och vid omhändertagande för återbruk eller återvinning. I den beslutade databasen ska information ges om innehåll av ämnen på Kandidatförteckningen, i enlighet med REACH Artikel 33.1. Tanken är att informationen ska vara tillgänglig under varans hela livscykel på samma sätt som att information ska ges till yrkesmässig användare i dag. För byggvaror är detta problematiskt eftersom livslängden för de flesta material och varor som används vid byggande vida överstiger de tio år som informationsplikten stadgar. Det innebär att när äldre material rivs och ska återvinnas är informationen i stora delar förlegad och utvärdering av återvinningsbarhet kan inte göras mot vid varje tillfälle aktuell kunskap.

Kravet om att hålla informationen uppdaterad i takt med att Kandidatförteckningen utökas är i och för sig bra men löser inte problemet för långlivade produkter.

Sveriges Byggindustrier framhåller även vikten av att hela tiden referera till standardiserad identifierare, GTIN, för att öka spårbarheten under produktens hela livslängd. Sådana identifierare måste krävas generellt, inte bara för svenska produkter.

Sveriges Byggindustrier anser att databasen är ett steg i rätt riktning, som tydliggörare av informationsplikten, och att den bör ses som just ett första steg där kravet på EU-nivån i nästa steg anpassas till den förväntade livslängden hos varje enskild vara.

13 Hantering av bygg- och rivningsavfall

13.1 Uppgifter om avfall i kontrollplanen

Sveriges Byggindustrier gör bedömningen att de utökade kraven på uppgifter i kontrollplanen kommer att bidra till högre effektivitet i materialanvändningen vid nybyggnation och till ökad grad av återvinning och återanvändning vid rivning. Fokus på resurseffektivitet kommer att minska kostnaderna för både inköp av material och omhändertagande av spill vid nyproduktion.

Det är viktigt att skilja på avfall från rivning respektive nybyggnation eftersom det senare oftast består av väl definierade och kända material, ofta med Byggvarudeklaration (eBVD) och därmed kunskap om ämnesinnehåll vilket ökar möjligheten för säker återvinning. Äldre material från rivning har däremot sällan dokumentation i den utsträckning som krävs för säker bedömning av ämnesinnehåll och möjlighet att återvinna materialet på ett miljösäkert sätt. Här krävs stora kunskaper och erfarenhet hos inventeraren.

Att redan i kontrollplanen klargöra hurvida farligt avfall kan antas uppkomma även vid nybyggnation bedöms som rimligt dels med tanke på att farligt avfall ska antecknas och rapporteras, och för detta krävs att det finns rutiner, dels kan kunskap om vilka produkter och material som måste behandlas som farligt avfall göra att miljöbedömning för utfasning av oönskade ämnen tillämpas i högre utsträckning vid materialval.

Kontrollansvarig ska bistå byggherren vid upprättande av kontrollplan, i dag gäller kravet att bistå vid inventering av farligt avfall men förslaget är att kravet utökas till att gälla alla åtgärder. Av resonemanget ovan följer att inventering inför rivning kräver goda kunskaper och erfarenhet. Det finns behov av förbättrad utbildning generellt på miljöområdet för kontrollansvariga, och även för beslutsfattare och handläggare hos de kommunala myndigheterna, men att förvänta att samtliga KA ska ha tillräcklig kompetens för genomförande av kvalitetssäkrad inventering är troligen att kräva för mycket. Ansvar bör gälla att se till att kompetent person anlitas i enlighet med kraven i byggsektorns resurs- och avfallsriktlinjer.

Ett krav på upprättande av loggbok vid nybyggnation och ombyggnad skulle öka möjligheterna till en god kvalitet på inventeringar. Sveriges Byggindustrier anser att en sådan loggbok ska vara digital och innehålla uppgifter om ämnesinnehåll som minst motsvarar kraven på Säkerhetsdatablad för samtliga inbyggda material och produkter. Även i loggboken ska krav finnas på standardiserad identifierare av alla produkter.

Sveriges Byggindustrier ser positivt på att det blir obligatoriskt att vid samråden gå igenom hur inventering gjorts och vilka resultat som uppnåtts avseende avfallshantering under byggtiden.

13.2 Sorteringssystem

Nya krav införs om sorteringssystem för ett antal fraktioner av bygg- och rivningsavfall. Den som producerar avfallet ska källsortera där avfallet uppkommer. Sveriges Byggindustrier kan konstatera att de fraktioner som införs stämmer med baskraven enligt byggsektorns resurs- och avfallsriktlinjer, kravet stämmer även överens med tanken att olika fraktioner ska hållas åtskilda så långt det är praktiskt möjligt för att underlätta omhändertagande även om sådan återvinning ännu inte finns tillgänglig. På så sätt kan möjligheterna att etablera system ökas. Noteras måste att även om krav ställs på system för sortering innebär det inte automatiskt att material återvinns. Exempelvis plast är en materialgrupp och inte ett homogent materialslag som direkt kan återvinnas, här måste producenter och återvinningsföretag möjliggöra effektiv sortering så att återvinning faktiskt genomförs.

Naturvårdsverket föreslås få i uppdrag att meddela föreskrifter för undantag från kravet på källsortering, det är viktigt att dessa föreskrifter anpassas till faktiska förhållanden på byggprojekt. Vissa byggdelar från rivning kan vara svåra att separera på ett säkert sätt på arbetsplatsen, exempelvis fönster, eller att sönderdelning kan kräva utrustning som är utrymmeskrävande och/eller bullrande på ett sätt som inte passar på arbetsplatsen, exempelvis för krossning av betong så att armering kan sorteras ut. I dessa fall är det bättre att tillåta sortering på speciellt anpassad anläggning. Det kan även handla om små mängder avfall som bättre kan sorteras på annan plats. I samtliga fall bör redovisning av resultat av sorteringen rapporteras och finnas med i den slutliga avfallsstatistiken för projektet.

Utredningen föreslår även en möjlighet att söka dispens hos kommunen från sorteringskravet. Sveriges Byggindustrier betonar att dispensansökan måste vara ett undantagsfall och att majoriteten av de varianter av sortering som kan förekomma i normala byggprojekt ska täckas av föreskrifterna.

I förlängningen av kravet kommer troligen system för praktisk och kostnadseffektiv hantering av de olika fraktionerna att vidareutvecklas i samråd mellan byggentreprenörer och avfallsentreprenörer. Sveriges Byggindustrier förordar ett visst mått av tålmod från tillsynssidan och föreslår att en övergångsperiod ägnas åt information och konstruktiv hjälp till självhjälp.

Synpunkter på skrivelsen Rättsliga förutsättningar för en ändamålsenlig avfallsstatistik och en digital lösning för spårbarhet av farligt avfall

Sveriges Byggindustrier anser att Naturvårdsverkets förslag om ett digitalt register är i stort sett bra. Anteckningsskyldigheten kvarstår som tidigare men utökas med krav på inlämning till det digitala registret i direkt anslutning till att det farliga avfallet lämnas vidare för borttransport.

Företagen inom byggsektorn har varierande storlek och därmed skiljer sig kapaciteten att avsätta resurser för administrativa uppgifter av detta slag. Eftersom anteckningsskyldigheten redan är lagstadgad bör seriösa företag redan ha system och rutiner för att hantera detta. Det som tillkommer är att säkerställa rutiner, system och resurser för att sköta den digitala inrapporteringen. Särskilt mindre företag kommer att behöva utbildning och information om hur de kan lösa detta på ett hanterbart sätt. Sveriges Byggindustrier förutsätter att lagstiftningen åtföljs av en tillräcklig informationskampanj för att stötta företagen att göra rätt.

De uppgifter som ska antecknas och rapporteras stämmer i stort med texten enligt direktivet. Sveriges Byggindustrier betonar vikten av att inte utöka kraven eftersom detta försvårar internatinell samverkan och rörlighet.

5.5 Konsekvenser för verksamheter som producerar eller hanterar avfall

Verksamheter som producerar farligt avfall har redan i dag en anteckningsskyldighet som i princip stämmer överens med vad som nu ska rapporteras digitalt, tillkommer gör uppgift om till vem avfallet lämnas för vidare hantering (normalt transportören), vem som ska behandla avfallet och hur det ska behandlas. Sveriges Byggindustrier kan konstatera att byggentreprenören förväntas ha kännedom om den kedja av aktörer som hanterar avfallet vidare och att detta ställer krav på samverkan med seriösa och kunniga företag för omhändertagande. Det är bra och kommer på sikt att höja nivån på hanteringen och säkerställa minskande risk för förorening till miljön, dock måste det till betydande insatser för att höja kunskapsnivån i alla led så att både den praktiska hanteringen och själva rapporteringen blir enkel och självklar. Noteras bör att små företag, vanliga i byggsektorn, i dag troligen saknar system som lätt kan anpassas till de nya kraven.

Utredningen konstaterar att det i praktiken kan vara många verksamheter som inte fullgör anteckningsskyldigheten beroende på okunskap kombinerat med ringa tillsyn och liten risk för upptäckt. Det är tyvärr sant och många företag kommer att få kostnader både för att införa korrekta rutiner och att anpassa dessa till det digitala systemet. Det måste då konstateras att detta är en fråga inte bara om miljö utan även konkurrensneutralitet, det ska inte löna sig att bryta mot lagkrav och här kommer seriösa företag att ha en fördel som är helt rimlig.

System för anteckning och rapportering kommer säkerligen att utvecklas och erbjudas till företagen och hänsyn bör tas till att detta tar viss tid. Tillsyn måste i första skedet inriktas på kunskapshöjande och samverkan snarare än vitesförelägganden och sanktionsavgifter. Sveriges Byggindustrier önskar bidra till en snabb och praktisk utveckling genom att vara behjälplig med informationsinsatser till medlemsföretagen.

Kostnadsuppskattningen att företag i medel får en ökad kostnad på 867 kr/år förefaller vara en betydande underskattning och kommer att variera beroende på företagets storlek, typ av byggverksamhet och administrativa resurser. Ett medelvärde är ju självklart en sammanvägning men att ett stort antal byggföretag skulle behöva lägga mindre än två timmar per år på att administrera de nya kraven förefaller helt orimligt. Information om kraven måste innefatta en realistisk uppskattning av tidsåtgång och andra kostnader.

Övriga synpunkter

Sveriges Byggindustrier hänvisar även till det remissvar med detaljerade synpunkter som lämnats av Peab AB och står bakom de resonemang och förslag framförs.

Synpunkter på framtagandet av förslaget

Sveriges Byggindustrier uppskattar att utredarna tagit del av vad som pågår inom byggsektorn genom både möten för diskussion och att ta del av skriftligt material. Vi ser fram mot fortsatt konstruktivt samarbete för att möjliggöra och underlätta implementering av, i första hand, det nya systemet för digital rapportering av farligt avfall.

Frågor med anledning av detta remissvar kan ställas till Miljöexpert Marianne Hedberg på 08-698 58 36 eller marianne.hedberg@sverigesbyggindustrier.se.

Med vänlig hälsning

SVERIGES BYGGINDUSTRIER

Catharina Elmsäter-Svärd
Verkställande direktör